

nera, i com que del que es tracta, tant en lingüística com en qualsevol ciència, és que tots els que la practiquen identifiquin els conceptes o els fenòmens, els termes concrets que els anomenen tenen una importància relativa. Per tant, acceptem sense cap inconvenient la proposta «pista d'aterratge» que se'ns ofereix al *Diccionari*.

Quant a les definicions, hem de dir que la majoria són concises i explícites. En algun cas, però, podrien haver estat una mica més precises. Se'ns diu, per exemple, que les operacions de «cosubindexar» i «cosuperindexar» expressen la relació existent entre dos elements que porten el mateix subíndex o superíndex, però no s'especifica quin tipus de relació té un element amb l'altre en cada cas. La definició de les entrades «superíndex» i «subíndex» tampoc no ens ho aclareix gaire. També, pel que fa a les definicions, ens ha semblat detectar un parell d'errors. Un l'hem trobat en la definició de l'operació «elevació de quantificador» (i també en la de l'entrada «quantificador»), en la qual s'especifica que els quantificadors es desplacen a la posició COMP. Contra el que ens diu l'autor, generalment s'ha assumit que aquests elements s'adjunten bé al constituent FLEX, bé al SV. L'altre error és en la definició «posició temàtica»: «Po-

sicció a la qual s'assigna un paper θ , normalment a la FL» —el subratllat és nostre—. Hauria de dir «...normalment a l'EP».

En el recull hi hem trobat a faltar la definició del «Teorema del PRO» i la definició de la restricció a la qual són sotmesos els anomenats «pronoms forts» en les llengües que apliquen el paràmetre de subjecte nul: l'*Overt Pronoun Constraint*, que traduiríem com a «Restricció del pronom (fonològicament) especificat». També ens agradaria haver-hi trobat el terme «Interpretació distintiva» aplicada als elements pronominals.

Voldríem deixar ben clar que la nostra crítica no resta ni un punt als mèrits del *Diccionari*, obra que recomanem amb entusiasme a tot aquell qui treballa a qualsevol nivell d'especialització en la gramàtica generativo-transformacional. Esperem que en les successives edicions es puguin introduir termes i conceptes nous que han aparegut a partir del 1986, com ara els de «Relativitat minimalitzada» —*Relativized Minimality*— i «Categoria funcional».

Aquesta obra és una contribució important a la recerca lingüística i a la terminologia científica catalana.

M. CARME PICALLO

Joan MASCARÓ i Joaquim RAFEL, *Diccionari català invers amb informació morfològica*. Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1990. 1446 ps.

Els diccionaris inversos es caracteritzen principalment pel fet d'ordenar els mots alfabèticament de la A a la Z però llegint cada mot de dreta a esquerra, en lloc de fer-ho d'esquerra a dreta. Així, el mot «poma» apareixerà abans del mot «arbre», perquè l'última lletra del primer és una *a*, mentre que l'última lletra del segon és una *e*. Aquests diccionaris són especialment útils quan ens interessa tenir informació sobre la part final de mot. Per una banda, interessen el fonèleg, que, per exemple, necessita saber què passa amb la /f/ final quan es troba en determinats contextos; també interessen el morfòleg, que vol saber, per exemple, quines restriccions de selecció té (a quin tipus d'arrels es pot afixar) el sufix /úm/ (que trobem a «greixum» o «tendrum»). És molt corrent, doncs, que aquests diccionaris no continuin cap més informació, a part els mots mateixos. Un diccionari invers no és el mateix que un diccionari de la rima, com

el de Ferrer Pastor,¹ ja que en aquests últims l'ordenació es fa llegint d'esquerra a dreta, com en els diccionaris més corrents, però s'hi ignora, pel que fa a l'ordenació, tota la informació que precedeix la vocal accentuada. Actualment es poden trobar dos diccionaris inversos del català. Un d'ells, el de Massó i Vasseux,² ja va ser comentat (i criticat durament) en aquesta revista.³ Aquesta ressenya, doncs, se centra en l'altre, el de Mascaró i Rafel.⁴

El diccionari català invers de Joan Mascaró i Joaquim Rafel (des d'ara DCI) es va

1. F. FERRER PASTOR, *Diccionari de la rima*, 2 volums (València, Ferrar, 1980-1981).

2. C. MASSÓ, C. SUBIRATS i P. VASSEUX, *Diccionari invers de la llengua catalana* (Laboratoire d'automatique documentaire et linguistique [C.N.R.S. i Université de Paris 7] i Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra, 1985).

3. J. MASCARÓ, *Novetats lexicogràfiques*, «Els Marges», 35 (1986), ps. 94-96.

4. Joan MASCARÓ i Joaquim RAFEL, *Diccionari català invers amb informació morfològica* (Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1990).

començar a elaborar ara fa catorze anys. D'entrada, pot semblar un temps excessiu per a una obra que podia haver consistit simplement a agafar qualsevol edició del *Diccionari general de la llengua catalana* (*DGLC*) de Pompeu Fabra (el que ells han adoptat com a font), introduir-ne els mots en un ordinador i reordenar-los per ordre alfabètic començant per l'última lletra de cada mot (aquest és bàsicament el sistema seguit per Massó, Subirats i Vasseux). Actualment els ordinadors permeten fer coses d'aquest tipus en un tres i no res. Tanmateix, el diccionari de Mascaró i Rafel és molt més que una simple reordenació dels mots del *DGLC*. Per començar, van agafar com a font la quarta edició del *DGLC* amb totes les addendes posteriors (marcades, en el cos del *DCI*, amb els símbols '+' o '='), i també hi van incloure les entrades que apareixien a la tercera edició i que havien estat suprimides o substituïdes per l'Institut d'Estudis Catalans a la quarta edició (aquestes apareixen marcades amb el símbol '-'). Al *DCI* no només s'hi llisten tot el que són entrades en les diverses versions del *DGLC*, sinó que també s'hi afegeixen els mots que constitueixen subentrades (per tant, s'hi llisten els homògrafs per separat), i, a més, cada nom i adjectiu apareix en totes les seves formes flexionades («poma» i «pomes», doncs, tenen entrades diferents). Es dona informació de flexió per a cada mot, de manera que en diversos casos els homògrafs es podran distingir els uns dels altres (cf. «llum» 'masculí' vs. «llum» 'femení'). El *DCI* també inclou tres apèndixs, dedicats tots als verbs (sempre seguint l'ordenació inversa). S'hi llisten les formes inflectives verbals que es poden trobar al *DGLC* (i també al cos del *DCI*), totes les terminacions verbals i totes les arrels verbals. El fet que es pugui trobar la informació verbal aïllada de la resta és una aportació molt útil per a l'estudiós de la llengua. Mitjançant el sistema de codis que fan servir els autors es pot reconstruir qualsevol forma verbal de la llengua (normativa). Per tant, es pot dir que el *DCI* llista tots els mots existents del català (i inclosos d'alguna manera en les versions del *DGLC*) i que, així, podrem resoldre qualsevol problema de grafia que tinguem amb formes flexionades, entre d'altres coses. La inclusió d'informació

morfològica i d'altra mena permet també remetre'ns a la font ràpidament.

La informació que es proporciona al *DCI* és fiable gairebé al cent per cent, tant perquè el diccionari ha sofert nombroses revisions com perquè s'hi corregeixen molts errors que es troben a la font, el *DGLC* (a pràcticament totes les seves edicions). Un parell d'exemples d'errors que Mascaró i Rafel citen a la introducció són «bramanisme» (que apareix com a adjectiu al *DGLC*) i «estria» (masculí segons el *DGLC*).

El cos principal del *DCI* va precedir d'una introducció, després traduïda a l'anglès, on es dona informació molt útil sobre els diccionaris inversos i que inclou una descripció acurada, de la informació continguda al diccionari, juntament amb unes instruccions per al seu ús. És una llàstima que aquesta introducció no s'hagi estructurat més bé perquè s'hauria pogut evitar el nombre excessiu de repeticions que hi ha respecte a alguns punts. Això fa que la seva lectura es faci feixuga en algunes ocasions.

El diccionari de Mascaró i Rafel és, doncs, una obra feta amb molt de rigor i que pot ser de gran utilitat per als estudiosos de la llengua. Supera amb escreix la fiabilitat de l'altra obra existent de característiques semblants, la de Massó, Subirats i Vasseux, que, si hem de fer cas del que diuen els autors del *DCI*, té un volum d'errors que excedeix l'1 %. El *DCI* conté, a més, molta més informació que l'altre diccionari esmentat (de fet, aquest és una simple llista de mots), i permet tornar a la font amb rapidesa, quan cal que complementem la informació donada al *DCI*. Per a acabar cal dir que, contràriament al que passa amb l'altre diccionari invers, el *DCI* ha estat imprès en paper de bona qualitat i això en fa la consulta més agradable. Difícil com ens és acostumar-nos a llegir de dreta a esquerra, però, fóra útil que en edicions futures es facilités el maneig del diccionari amb la inclusió d'unes osques que indiquessin l'inici d'una lletra (com es fa en alguns diccionaris) i, sobretot, d'un separador que ens permetés de distingir clarament el cos del diccionari dels apèndixs.

EULÀLIA BONET